

Grov utnytting av utenlandske arbeidstakere

Anette Brunovskis og
Anne Mette Ødegård

Tema for rapporten

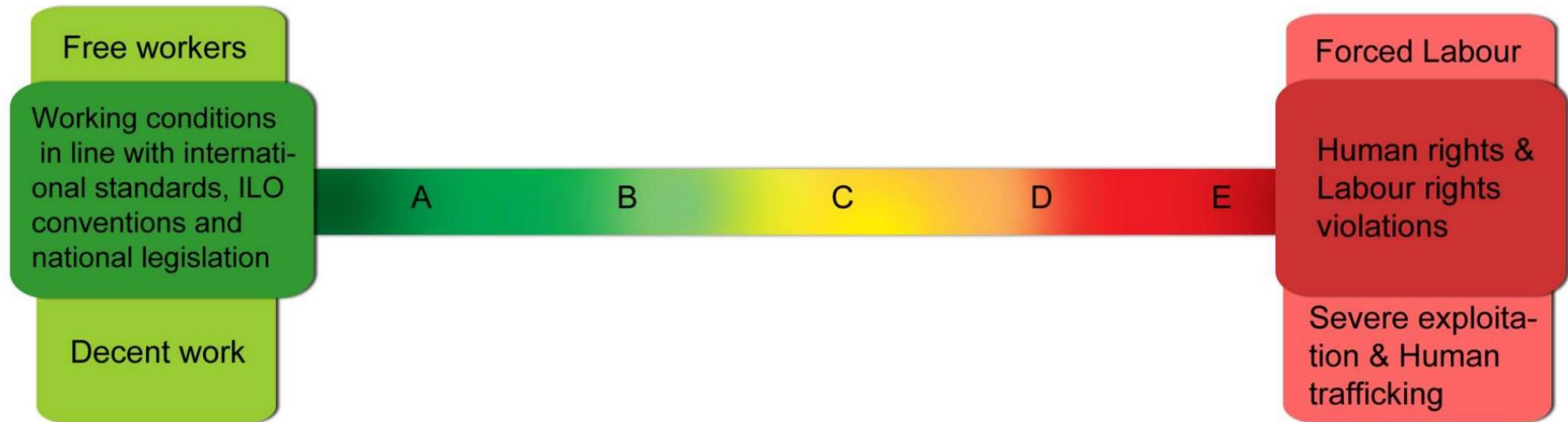
- Undersøke og drøfte rammene for arbeid med grovt utnyttede arbeidstakere:
 - Samle erfaringene til Kirkens bymisjon i avdelingen for fattige tilreisende.
 - Hva er hjelpebehovene?
 - Hvem tar ansvar for å bistå denne gruppen?
 - Er det behov for nye tiltak og lovparagrafer?
 - Kan vi lære noe av andre land?

Grunnlag

- På oppdrag fra Kirkens bymisjon med finansiering fra Justis- og beredskapsdepartementet
- Flere runder med datainnsamling (totalt 48 intervjuer)
 - Erfaringsinnhenting med ansatte i Kirkens bymisjon
 - Kvalitative intervjuer med nøkkelpersoner i Norge og Finland
 - Analyse av foreliggende data fra prosjektet *Menneskehandel i arbeidslivet* med vekt på gråsoneproblematikk
- Rådføring underveis med ressursgruppe

Gråsone

- Fra et utnyttingsperspektiv:

- Kilde: Socialstyrelsen.dk

Gråsoner – eller rød sone?

- Fra et tiltaksperspektiv:

Regulært arbeid

Arbeidstakere med
ressurser og
rettigheter

Lovverk og avtaler

Fagbevegelse

Velferdsordninger

Gråsonen

Mangler bistandsordninger

Gap mellom arbeidsmiljølov og straffelov

Tidkrevende sivilrettslige krav

Lite fagorganisering

Barrierer for å oppsøke og få hjelp

Menneskehandel

Bistandsapparat og
refleksjonsperiode

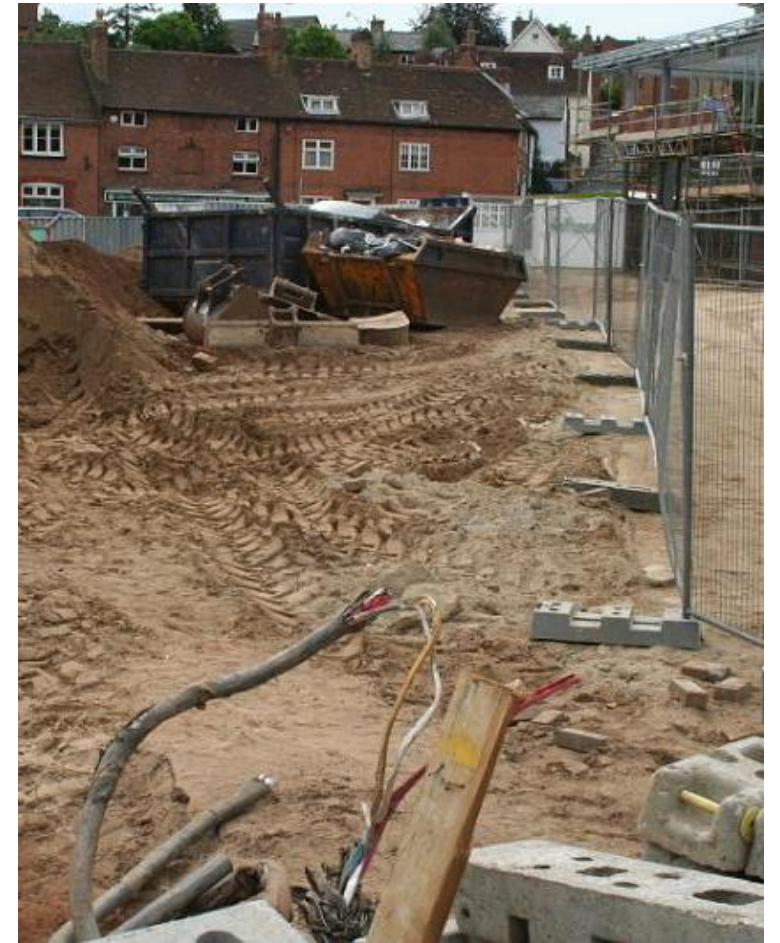
Straffelov

Retts hjelp

Velferdsordninger

Hva slags utnyttning snakker vi om?

- Ulike sektorer – fiskeforedling, bilvask, bygg, sjåførtjenester, etc.
- Først og fremst ufaglært arbeid, men ikke bare.
- Ikke utbetalt avtalt lønn
- Store trekk for bolig, transport og mat
- Trusler og/eller frykt for vold/gjengjeldelse
- Nedverdiggende behandling

Hva er hjelpebehovene?

- Store variasjoner i behov
- Finne ut av rettigheter, søknader – hjelp til å få hjelp.
- Juridisk bistand
- Akutte kriser, behov for å oppfylle basisbehov: mat, dusj, et sted å sove
- Støtte over tid, verdighet

Hvem tar ansvar?

- Rettigheter i det offentlige
- Ideell sektor
- Fagbevegelsen
- Koordinering og oppgavefordeling
– hvem gjør hva?
- Brannslukking?

Behov for nye tiltak og reguleringer

“Det er vel og bra å innføre en bestemmelse om lønnstyveri, men tiden er moden for å gå lenger. Ved å kriminalisere grov utnyttelse av arbeidskraft, vil vi på en bedre måte ramme en del av kjernen i arbeidslivskriminalitet”

Noen erfaringer fra Finland

- «Trafficking light» i straffeloven
- (Grov) arbeidsdiskriminering – strafferamme på seks måneder til to år
- Fordel: Senker terskelen for å sette i gang etterforskning også der trusler eller sårbarhet er mer uklare
- Ulemper:
 - Løser ikke problemet om det ikke følger med rettigheter for de utsatte
 - Selv grove saker som burde vært etterforsket om menneskehandel kan bli dyttet mot det som er lettere å bevise

Avsluttende drøfting

- Kobling mellom kriminalitetsbekjempelse og bistand – lære av menneskehandelfeltet
- Minske avstanden mellom arbeidstakerne og systemet
- Tverrfaglig kompetanse og samarbeid
- Lovendring

